

9. คัดเลือกข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่มีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.20–0.80 และมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป มาใช้เป็นแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การแต่งคำประพันธ์ จำนวน 40 ข้อ การวิจัยครั้งนี้ได้คัดเลือกข้อสอบซึ่งมีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.27 – 0.60 และค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.25 – 0.63

10. นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การแต่งคำประพันธ์ จำนวน 40 ข้อ มาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ โดยใช้สูตรลิฟวิงสตัน ได้ค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับเท่ากับ 0.76 จัดทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ฉบับสมบูรณ์

3. การสร้างแบบสอบถามวัดเจตคติ

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบทดสอบวัดเจตคติ

2. สร้างแบบสอบถามวัดเจตคติต่อวิธีสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการแต่งคำประพันธ์ โดยเลือกใช้มาตรฐานส่วนประมาณค่า 5 ระดับ(Rating Scale) ตามหลักของลิเคิร์ต (Likert) จำนวน 30 ข้อ

3. นำแบบสอบถามวัดเจตคติต่อวิธีสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมที่สร้างขึ้นเสนอต่อประธานและกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา สำนวนภาษา ข้อคำถาม แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และความเหมาะสมของแบบสอบถาม โดยพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

5. คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง .05–1.00 จำนวน 20 ข้อ มาใช้เป็นแบบสอบถามวัดเจตคติต่อวิธีสอน โดยใช้ชุดกิจกรรมการแต่งคำประพันธ์

6. นำแบบสอบถามวัดเจตคติ ไปทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดนากระรอก อำเภอพนสนิม จังหวัดชลบุรี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน โดยมีเกณฑ์ค่าสแปลความหมายคะแนนเฉลี่ยในการศึกษาครั้งนี้ โดยกำหนดผลดังนี้

ค่าคะแนนเฉลี่ย	ความหมาย
4.51 - 5.00	มีเจตคติที่ดีมากที่สุด
3.51 - 4.50	มีเจตคติที่ดีมาก
2.51 - 3.50	มีเจตคติที่ดีปานกลาง
1.51 - 2.50	มีเจตคติที่ดีน้อย
1.00 - 1.50	มีเจตคติที่ดีน้อยที่สุด

เลือกเจตคติในทางบวกระดับดีปานกลาง คือ 3.50 ขึ้นไป

7. นำกระดาษคำตอบที่ตรวจให้คะแนนแล้ว มาเรียงค่าคะแนนจากสูงไปหาต่ำ ตัดกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ โดยใช้สัดส่วนร้อยละ 25 แล้วแยกกระดาษคำตอบออกเป็น 2 ชุด เป็นกลุ่มสูง 1 ชุด กลุ่มต่ำ 1 ชุด นำคะแนนกลุ่มสูงกลุ่มต่ำ มาแจกแจงความถี่โดยทำเป็นรายชื่อ เพื่อหาคะแนนเฉลี่ยและความแปรปรวนเป็นรายชื่อ

8. นำคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มสูง และกลุ่มต่ำ พร้อมกับคะแนนความแปรปรวนของกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ มาหาค่า t-Test ค่า t ที่คำนวณได้ต้องมีค่าตั้งแต่ 1.75 ขึ้นไป ผลการคัดเลือกในครั้งนี้ ได้ข้อที่มีค่าอยู่ระหว่าง 2.39–8.88 จำนวน 21 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 2.39–8.88

9. นำแบบสอบถามวัดเจตคติต่อวิธีสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการแต่งคำประพันธ์ ที่คัดเลือกไว้จำนวน 20 ข้อ ไปทดลองสอบ กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดนากระรอก อำเภอพนสนิม จังหวัดชลบุรี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แล้วนำมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามวัดเจตคติแบบสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค ซึ่งพบว่าผลการวิเคราะห์ ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .90

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำชุดกิจกรรมการแต่งคำประพันธ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 11 ชุดกิจกรรม แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบสอบถามวัดเจตคติต่อวิธีสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการแต่งคำประพันธ์ที่จัดทำฉบับสมบูรณ์แล้วไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง ตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยได้อธิบายชี้แจงทำความเข้าใจกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในเรื่องการเรียน เวลาเรียน วิธีการในการเรียน

2. ทดสอบก่อนเรียน ให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นก่อนที่จะดำเนินการสอน

3. ผู้วิจัยดำเนินการสอน ตามชุดกิจกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยใช้เวลาชุดละ 1-2 ชั่วโมงหลังการสอนทุกชุดกิจกรรมให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด แบบทดสอบ และนำข้อมูลจากแบบฝึกหัด ไปบันทึกคะแนนแล้วนำมาหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

4. ทดสอบหลังเรียน หลังจากเสร็จสิ้นการดำเนินการทดลอง ครบทุกชุดกิจกรรมแล้ว ให้ทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังการเรียนฉบับเดียวกันกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน และแบบสอบถามวัดเจตคติต่อวิธีสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการแต่งคำประพันธ์

5. ตรวจสอบผลการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่ได้จากการทดสอบก่อนเรียน หลังเรียน และแบบสอบถามวัดเจตคติต่อวิธีสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมโดยนำคะแนนไปเทียบกับเกณฑ์ และทดสอบตามวิธีการทางสถิติ

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการแต่งคำประพันธ์ของนักเรียนหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการแต่งคำประพันธ์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ข้อที่ 1

2. เจตคติต่อวิธีสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมของนักเรียน หลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการแต่งคำประพันธ์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24 ซึ่งมีเจตคติในทางบวกอยู่ในระดับมีเจตคติที่ดีมาก

การอภิปรายผล

1. จากผลการศึกษาพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการแต่งคำประพันธ์ของนักเรียนหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการแต่งคำประพันธ์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เนื่องมาจาก การสร้างชุดกิจกรรมการแต่งคำประพันธ์ได้ดำเนินการสร้างอย่างมีหลักเกณฑ์ ชุดกิจกรรมมีลักษณะเป็นสื่อประสม โดยใช้เกมต่างๆ การทายใจปริศนา เพลงภาพ เป็นการเร้าให้นักเรียนสนใจที่จะเรียน ด้วยความสนุกสนาน มีการจัดกิจกรรมกลุ่มและกิจกรรมรายบุคคล นักเรียนมีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เนื้อหาสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ความสามารถและวัยของผู้เรียน นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง สามารถเข้าใจสิ่งที่ป็นนามธรรมได้ การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้เมื่อผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง (ประสาธ อิศรปริดา, 2538, หน้า 47) นอกจากนี้กิจกรรมมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน โดยเรียงลำดับจากง่ายไปหายาก ซึ่งสอดคล้องกับ สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์พรชัย (2522, หน้า 52-62) และรัชนี ศรีไพพรรณ (2529, หน้า 633-634) ที่พบว่านักเรียนได้เรียนรู้จากเรื่องง่ายไปสู่เรื่องที่ซับซ้อน นักเรียนเป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรม ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับบันลือ พฤษะวัน (2533, หน้า 83-84) และศิวกานท์ ปทุมสูติ (2533, หน้า 15-25) ที่กล่าวว่ากิจกรรมที่จัดควรเป็นไปตามความสนใจของเด็ก เพราะเด็กบางคน

อาจจะไม่มีความสามารถในด้านนี้ จึงไม่ควรบังคับ ชุดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นชุดกิจกรรมที่ให้นักเรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ของกรมวิชาการ (2545, หน้า 101) ที่ได้เสนอว่าการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มุ่งให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้จากการปฏิบัติ ด้วยวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย นอกจากนี้การจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนยึดหลักจิตวิทยาด้านความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual difference) หลักความพร้อม หลักการเรียนรู้ด้วยการกระทำ และสอดคล้องกับกฎการเรียนรู้ของธอร์นไคค์ (Thordike) ทั้ง 3 กฎ คือ 1. กฎแห่งความพร้อม (Low of readiness) 2. กฎแห่งการฝึก (Low of exercise) 3. กฎแห่งผล (Low of effect)

2. เจตคติต่อวิธีสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการแต่งคำประพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อำเภอพนสนิม จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า มีค่าเฉลี่ย 4.24 ซึ่งมีความคิดเห็นในทางบวกต่อวิธีสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการแต่งคำประพันธ์ อยู่ในระดับดีมาก เนื่องจากสาเหตุดังต่อไปนี้

2.1 การใช้ชุดกิจกรรมจัดเป็นการสอนที่มีกิจกรรมจากง่ายไปหายาก

2.2 การเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนด้วยการปฏิบัติ กิจกรรมด้วยตนเอง ตรงกับความสนใจ เพราะกิจกรรมต่าง ๆ เป็นสิ่งเร้าใจ กระตุ้นให้นักเรียนเกิดการคิด รวมถึงการมีส่วนร่วมในการเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ รุ่งทิวา ภิญโญศรี (2542, บทคัดย่อ) ที่พบว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดการสอนมีเจตคติที่ดีต่อวิชาภาษาไทย

2.3 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องกับหลักการสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนของ กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ (2528, หน้า 233) บางข้อ ดังนี้

2.3.1 การจัดสิ่งแวดล้อมหรือประสบการณ์ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความพอใจ และสนุกสนานส่งผลให้เกิดเจตคติที่ดีได้ และส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงออก

ตามความสามารถของตนเอง โดยไม่มีการบังคับ ทำให้นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข และเกิดเจตคติที่ดีได้

2.3.2 การที่ครูเป็นต้นแบบที่ดีทั้งด้านความคิด ความประพฤติ และการมีระเบียบวินัย ส่งผลให้นักเรียนเกิดเจตคติที่ดี

2.4 การจัดสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมและเพียงพอต่อผู้เรียนทำให้ผู้เรียนมีโอกาสที่จะเรียนรู้ได้เท่าเทียมกันสอดคล้องกับ วารินทร์ รัชมิพรหม (2542, หน้า 56) กล่าวว่า การเลือกสื่อต้องให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมการเรียนการสอน ความสามารถของผู้เรียน ทำให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อวิธีสอน โดยใช้ชุดกิจกรรมการแต่งคำประพันธ์

2.5 บทบาทของครูเปลี่ยนไปจากผู้สั่งการมาเป็นผู้อำนวยความสะดวก เป็นแรงกระตุ้นให้ผู้เรียนพยายามที่จะเรียนรู้ บุญญา คงผล (2544, หน้า 108) กล่าวว่าในฐานะที่ครูเป็นผู้เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้นอกจากเป็นผู้ออกคำสั่ง ให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียน

3. เจตคติต่อวิธีสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการแต่งคำประพันธ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อำเภอพนสนิม จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า มีค่าเฉลี่ย 4.24 ซึ่งมีความคิดเห็นในทางบวกต่อวิธีสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการแต่งคำประพันธ์ อยู่ในระดับดีมาก เนื่องจากการใช้ชุดกิจกรรมจัดเป็นการสอนที่มีกิจกรรมจากง่ายไปหายาก นักเรียนได้เรียนด้วยการปฏิบัติ กิจกรรมด้วยตนเอง ตรงกับความสนใจ เพราะกิจกรรมต่าง ๆ เป็นสิ่งเร้าใจ กระตุ้นให้นักเรียนเกิดการคิด รวมถึงการมีส่วนร่วมในการเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ รุ่งทิวา ภิญโญศรี (2542, บทคัดย่อ) ที่พบว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดการสอนมีเจตคติที่ดีต่อวิชาภาษาไทย การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สอดคล้องกับหลักการสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนของ กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ (2528, หน้า 233) บางข้อ ดังนี้ การจัดสิ่งแวดล้อมหรือประสบการณ์ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความพอใจและสนุกสนานส่งผลให้เกิดเจตคติที่ดีได้ และส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงออกตามความสามารถของตนเอง

โดยไม่มีการบังคับ ทำให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยความสุข และเกิดเจตคติที่ดีได้ การที่ครูเป็นต้นแบบที่ดีทั้งด้าน ความคิด ความประพฤติ และการมีระเบียบวินัย ส่งผลให้นักเรียนเกิดเจตคติที่ดี การจัดสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมและเพียงพอต่อผู้เรียนทำให้นักเรียนมีโอกาสที่จะเรียนรู้ได้เท่าเทียมกันสอดคล้องกับ วารินทร์ รัตมีพรหม (2542, หน้า 56) กล่าวว่า การเลือกสื่อต้องให้สอดคล้องกับ สภาพแวดล้อมการเรียนการสอน ความสามารถของผู้เรียน ทำให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อวิธีสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการ แต่งคำประพันธ์ นอกจากนี้บทบาทของครูเปลี่ยนไปจาก ผู้สั่งการมาเป็นผู้อำนวยความสะดวก เป็นแรงกระตุ้นให้ผู้เรียนพยายามที่จะเรียนรู้ บุญญา คงผล (2544, หน้า 108) กล่าวว่า ในฐานะที่ครูเป็นผู้เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิด การเรียนรู้มากกว่าเป็นผู้ออกคำสั่ง ทำให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ครูผู้สอนจะต้องเตรียมตัวให้พร้อม โดยศึกษา รายละเอียดเกี่ยวกับการใช้ชุดกิจกรรมนี้อย่างละเอียด ชัดเจน เพื่อให้การปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียนเป็นไปตามลำดับ ขั้นตอนและบรรลุจุดประสงค์ที่กำหนดไว้
2. ครูควรอธิบายวิธีการเรียนให้นักเรียนเข้าใจก่อน และควรเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัยก่อนใช้ ชุดกิจกรรม เพื่อความสะดวกในการสอนในชุดกิจกรรม ต่อๆ ไป
3. การเรียนการสอนควรจัดบรรยากาศการเรียน อย่างเป็นกันเอง เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียน กล้าแสดงออก และมีส่วนร่วมในกิจกรรม
4. การจัดกิจกรรม ครูควรยึดหลักความแตกต่าง ระหว่างบุคคล ยึดหยุ่นตามความเหมาะสม
5. ขณะดำเนินการสอน ครูควรคำนึงถึง ความสนใจของนักเรียนเป็นหลักอย่าเร่งรัด และใจร้อน ถ้ามีนักเรียนไม่ยอมต่อคำคล้องจอง ไม่อยากคิด หรือไม่ยอม แต่งคำประพันธ์ ครูไม่ควรบังคับ เพราะการคาดคั้นให้

นักเรียนเขียน อาจส่งผลในทางลบเกิดเจตคติที่ไม่ดีต่อ การแต่งคำประพันธ์

6. ครูควรจัดกิจกรรมที่กระตุ้นช่วยให้นักเรียน เกิดความรักและสนใจที่จะแต่งคำประพันธ์ เช่น จัด ประกวดหรือแข่งขันในโอกาสที่เป็นวันสำคัญต่าง ๆ เป็นต้น เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญและมีนิสัย รักการเขียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาค้นคว้าเพื่อสร้างกิจกรรม การเรียนในลักษณะอื่น ๆ ให้หลากหลายกว่านี้ เพื่อสนอง ความแตกต่างระหว่างบุคคล
2. ควรมีการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แต่งคำประพันธ์ระหว่างนักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรม และเรียนโดยไม่ใช้ชุดกิจกรรม
3. ควรมีการศึกษาความก้าวหน้าและความคงทน ในการเรียนรู้เรื่องการแต่งคำประพันธ์
4. ควรมีการสร้างชุดกิจกรรมการแต่งคำประพันธ์ ในระดับชั้น อื่น ๆ
5. ควรมีการนำรูปแบบและขั้นตอนการสร้างชุด กิจกรรมไปใช้กับทักษะทางภาษาให้ครบทุกทักษะ คือ การฟัง การพูด การอ่าน

บรรณานุกรม

- กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ. (2528). *จิตวิทยาการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ศรีเดชา.
- กรมวิชาการ. (2545). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544*. กรุงเทพฯ: ศุภสภา.
- กรรณิการ์ พวงเกษม. (2533). *ปัญหาและกลวิธีการสอนภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช
- ทิตินา แจมมณี. (2547). *ศาสตร์การสอน*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทวีศักดิ์ บุญทน. (2543). *การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและเจตคติต่อการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนภาษาไทยโดยใช้การสอนแบบ โครงสร้างระดับสอดคล้องกับการสอนตามคู่มือครู*. วิทยานิพนธ์ ปรียญญาการศึกษา มหาวิทยาลัย, สาขาการมัธยมศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- บุญญา คงผล. (2544). *การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*. วิทยานิพนธ์ปรียญญาการศึกษา มหาวิทยาลัย, สาขาเทคโนโลยีทางการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ประสาธ อิศรปริดา. (2538). *จิตวิทยาการเรียนรู้กับการสอน*. กรุงเทพฯ: กราฟิการ์ต. โอเดียนสโตร์
- รัชนี ศรีไพพรรณ. (2529). *การสอนบทร้อยกรองและทำนองเสนาะระดับประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- วรภัทร์ ภูเจริญ. (2546). *การบริหารการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นเป็นสำคัญ* (พิมพ์ครั้งที่ 5) กรุงเทพฯ: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี.
- วารินทร์ รัศมิพรหม. (2542). *การออกแบบและพัฒนาระบบการสอน* กรุงเทพฯ: ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิไลพร คำสะอาด. (2541). *การศึกษาความสามารถการคิดสร้างสรรค์และความพอใจในวิธีสอนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนโดยเพลงและเกมประกอบการสอนตามคู่มือครู*. วิทยานิพนธ์ปรียญญาการศึกษา มหาวิทยาลัย, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาวิทาลัย
- ศิวกานท์ ปทุมสูติ. (2533). *กลวิธีสอนเด็กให้เรียนเขียนกวี*. กรุงเทพฯ: ดันอ้อ
- สุจรีต เพียรชอบ สายใจ อินทร์พรชัย. (2522). *วิธีสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สมศักดิ์ ชำนาญกิจ. (2533). *การใช้เพลงประกอบการสอนภาษาไทยระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4*. วิทยานิพนธ์ปรียญญาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.